

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 40/03-79

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Eduarda Báránya, Alexander Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 10. februára 2005 o návrhu skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej poslancom Ing. M. M., na začatie konania o súlade čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] zákona č. 172/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1 prvou vetou, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 druhou vetou a s čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd; čl. I bodu 2 (§ 9 ods. 6) zákona č. 172/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. I bodu 4 (§ 13 ods. 3) zákona č. 172/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1 prvou vetou Ústavy Slovenskej republiky, za účasti Národnej rady Slovenskej republiky a vlády Slovenskej republiky ako vedľajšieho účastníka, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

Návrhu skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky
n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 25. júna 2003 faxom doručený návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpenej poslancom Ing. M. M., na začatie konania o súlade čl. I bodu 1 zákona č. 172/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „napadnutý zákon“, „napadnuté ustanovenie“, resp. „napadnuté ustanovenia“) s čl. 1 ods. 1 prvou vetou, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 druhou vetou a s čl. 20 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), s čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) a s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“); čl. I bodu 2 napadnutého zákona s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu a čl. I bodu 4 napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy. Originál návrhu bol doručený ústavnému súdu poštou 30. júna 2003.

Uznesením ústavného súdu č. k. PL. ÚS 40/03-20 z 10. júla 2003 bol návrh navrhovateľa na začatie konania o súlade právnych predpisov prijatý na ďalšie konanie v celom rozsahu. Zároveň ústavný súd nevyhovel návrhu na pozastavenie účinnosti čl. I bodu 1, 2 a 4 napadnutého zákona.

Pretože tak navrhovateľ v podaní z 30. júna 2004, ako aj Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) v podaní zo 14. júna 2004 a tiež vláda Slovenskej republiky, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „vláda“ a „vedľajší účastník“), v podaní z 28. júna 2004 vyslovili súhlas s tým, aby v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, lebo od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci, ústavný súd rozhodol na neverejnom pojednávaní na základe písomných stanovísk účastníkov a vedľajšieho účastníka a listinných dôkazov nachádzajúcich sa v jeho spise.

Navrhovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil nesúlad čl. I bodu 1 napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 druhou vetou a s čl. 20 ods. 2 ústavy, s čl. 14 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu; čl. I bodu 2 napadnutého zákona s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu a čl. I bodu 4 napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy.

V súvislosti s namietaným nesúladom čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 druhou vetou

a s čl. 20 ods. 2 ústavy, s čl. 14 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu navrhovateľ uvádza nasledovné dôvody:

«Ustanovenie § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde umožnilo skupine ďalších oprávnených osôb, resp. ich právnym nástupcom uplatniť si nárok na vydanie nehnuteľností. Právnou skutočnosťou, na základe ktorej bol oprávnenej osobe priznaný nárok na vrátenie vlastníckeho práva, je vyvlastnenie z dôvodu zriadenia vojenského obvodu Javorina postupom podľa zákona č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch.

Z hľadiska svojho predmetu, obsahu a účinkov je zákon č. 172/2003 Z. z. a uvedené ustanovenie v rozpore so všeobecne uznávanou požiadavkou generality právnej normy. Pôsobnosť zákona a uvedeného ustanovenia nie je univerzálne určená pre rovnaké druhovo určené prípady (neurčitá množina osôb vymedzená určitými všeobecnými znakmi - prechod vlastníctva nehnuteľností vyvlastnením na štát z dôvodu zriadenia vojenských obvodov). V predmetnej veci je upravený len samostatný ojedinelý prípad - prechod vlastníctva nehnuteľností vyvlastnením na štát z dôvodu zriadenia vojenského obvodu Javorina. Ide o prvok vyššie uvedenej množiny osôb so znakom, že ide len o nehnuteľnosti iba vo vojenskom obvode Javorina. Zákon nikdy nemôže riešiť určitý konkrétny prípad alebo niekoľko určitých prípadov, ale sa má vzťahovať na neurčitý počet prípadov. Definičným znakom pojmu zákon je všeobecnosť.

Princíp právneho štátu ustanovený v čl. 1 ústavy je základným princípom Slovenskej republiky. Jednou z nevyhnutných súčastí obsahu princípu právneho štátu je požiadavka všeobecnej platnosti, trvácnosti, stability, racionality a spravodlivého obsahu právnych noriem (sp. zn. PL. ÚS 15/1998 - str. 60 Zbierka nálezov a rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky 1999). Ak právna norma obsiahnutá v ustanovení zákona sa nevzťahuje na všetky rovnako druhovo určené prípady bez toho, aby existoval u zákonodarcu racionálny dôvod na takto zvolený postup, nie je pri tvorbe zákona dodržaný princíp právneho štátu. Sme toho názoru, že obsah zákona č. 172/2003 v článku I. a uvedené ustanovenie v ňom vo vymedzení svojich subjektov je právne diskriminačné, je v rozpore s požiadavkou generality právnej normy a je výrazom ľubovôle zákonodarcu.

Zákonodarca uplatnil svoju zákonodarnú právomoc v nesúlade s inými ustanoveniami ústavy, čím opäť porušil základný princíp ústavnosti právneho štátu podľa v čl. 1 ods. 1

ústavy. Ustanovenie § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde je reštitučnou normou, ktorá by mohla byť akceptovaná so zreteľom na čl. 1 ústavy, ale účel reštitúcie sa dosiahol až porušením práva obsiahnutého v čl. 20 ústavy a taktiež diskrimináciou pri využívaní práva na vydanie nehnuteľnosti podľa čl. 13 ústavy. Ani reštitučný zákon nemôže svojou úpravou presahovať ústavou ustanovené medze.

K tejto otázke považujeme za potrebné pripomenúť, že už v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 19/98 (str. 192 Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1998) bol vyslovený názor, podľa ktorého:

„Ak zákonodarný orgán nepostupuje v súlade s inými ustanoveniami ústavy, poruší tým aj princíp ústavnosti vyplývajúci z čl. 1 ústavy. Národná rada ako zákonodarný orgán je viazaná kritériami ústavnosti v rovnakej miere ako ostatné orgány verejnej moci v Slovenskej republike. Pri uplatňovaní svojej zákonodarnej pôsobnosti môže prijať zákon, pokiaľ neprekročí ústavou daný rámec.“

Tento právny názor Ústavného súdu Slovenskej republiky bol potvrdený aj v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 15/98 (str. 58 Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1999), kde bolo uvedené:

„Princíp právneho štátu ustanovený čl. 1 ústavy je základným ústavnoprávnym princípom v Slovenskej republike. Ak národná rada uplatní svoju zákonodarnú právomoc v nesúlade s iným ustanovením ústavy, zároveň tým poruší aj základný princíp ústavnosti ustanovený čl. 1 ústavy.“

V uvedenom zmysle je potrebné uviesť, že napadnuté ustanovenie § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde poskytuje úzkej skupine oprávnených osôb oprávnenie, ktoré ostatným osobám, ktorým tiež boli v rozhodnom období nehnuteľnosti vyvlastnené za účelom zriadenia vojenských obvodov postupom podľa zákona č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch, neposkytuje. Zákon priznal úzkej skupine oprávnených osôb právnu možnosť a poskytuje im výhodu, ktorú ostatné osoby v rovnakom postavení (vyvlastnenie z dôvodu zriadenia vojenských obvodov) nemajú.

Zákon č. 172/2003 Z. z. umožnil, aby oprávnené osoby podľa § 6 ods. 1 písm. n) zákona o pôde, ktoré už mali v minulosti možnosť uplatniť si svoj nárok na vydanie nehnuteľnosti z dôvodu vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady a v prekluzívnej lehote podľa

§ 13 ods. 1 zákona o pôde svoj nárok neuplatnili alebo ich nárok bol zamietnutý rozhodnutím správneho orgánu resp. súdneho orgánu, mohli opätovne svoj nárok na vydanie nehnuteľnosti uplatniť ako oprávnené osoby podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde v inej (novej) prekluzívnej lehote (§ 13 ods. 3 zákona o pôde). Tým im poskytuje novú právnu možnosť, ktorú iné oprávnené osoby v rovnakom postavení podľa § 6 ods. 1 zákona o pôde nemajú. Nie je tu žiadny dôvod, aby zákonodarca rozumne vysvetlil nerovnosť v prístupe k jednotlivým skupinám oprávnených osôb.

Dôvodom reštitúcie je vždy výlučne protiprávnosť pri prechode vlastníctva a to navrátením veci do pôvodného právneho vzťahu. Vyvlastnenie je reštitučným titulom podľa zákona č. 172/2003 Z. z. Vyvlastnenie, ako právny inštitút predstavuje zmenu vlastníckeho práva vo verejnom záujme. Preto je inštitút vyvlastnenia ako reštitučný titul v zákone o pôde výrazne limitovaný. Podľa § 6 ods. 1 písm. m) zákona o pôde sa oprávneným osobám vydajú nehnuteľnosti, ak boli vyvlastnené za náhradu a ak existujú a trvale neslúžia svojmu účelu alebo podľa § 6 ods. 1 písm. n) zákona o pôde, ak došlo k vyvlastneniu za náhradu.

Vyvlastnenie nehnuteľností patriace oprávneným osobám podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde bolo v tom čase vykonané vo verejnom záujme, v záujme obrany štátu. Zákon č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch bol aktom deklaratorným a vymedzujúcim, ktoré nehnuteľnosti sú ním dotknuté. Až účinnosťou aktu podľa § 8 ods. 2 zákona č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch došlo k vyvlastneniu. S vlastníkmi nehnuteľností podľa § 11 zákona č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch bolo vykonané vyjednávanie o určení spôsobu a výšky náhrady za vyvlastnené nehnuteľnosti. Ak vyjednávanie bolo neúspešné, mohla ktorákoľvek zúčastnená strana požiadať orgán štátnej správy o vydanie rozhodnutia o náhrade. Následne bola finančná čiastka vyplatená alebo uložená v depozite. Podľa uznesenia vlády č. 1199 z 29. mája 1954 o zabezpečení presídlenia z vytvoreného vojenského obvodu Javorina boli postavené pre bývalých vlastníkov rodinné domy s pridelením náhradnej pôdy. Napriek tomu je však možné, že náhrada nebola vyplatená a v takomto prípade oprávnená osoba mohla požiadať o reštitúciu podľa § 6 ods. 1 písm. n) zákona o pôde do 31. decembra 1992.

Vzhľadom na doterajšie limity vyvlastnenia v iných prípadoch reštitučných titulov vyvlastnenia (§ 6 ods. 1 písm. m) a n) zákona o pôde) pôvodný zákon o pôde neupravuje otázku vrátenia poskytnutých náhrad v prípadoch vydania nehnuteľností. Skupine oprávnených osôb podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde sa poskytuje výhoda oproti iným oprávneným osobám podľa § 6 ods. 1 zákona o pôde, pretože u nich absentuje povinnosť vrátiť štátu poskytnuté finančné a vecné náhrady za vyvlastnenie podľa zákona č. 169/1949 Zb. a súčasne ani neobsahuje oprávnenie štátu na vrátenie náhrad. Podľa § 6 ods. 4 má oprávnená osoba povinnosť vrátiť štátu alebo inej povinnej osobe poskytnuté náhrady po vydaní nehnuteľnosti, ak reštitučným titulom je prevod nehnuteľnosti. Iným prípadom je povinnosť oprávnenej osoby zaplatiť nedoplatok prídellovej ceny po vydaní nehnuteľnosti štátu. Ak zákon o pôde jednej skupine osôb určuje výhody a súčasne druhej skupine osôb v porovnateľnom postavení určuje povinnosti, môže sa to stať iba na základe odôvodnenia založeného na ochrane verejných hodnôt, čo v danom prípade nie je odôvodnené.

Z postulátu rovnosti (čl. 12 ods. 1 ústavy) síce nevyplýva požiadavka všeobecnej rovnosti všetkých so všetkými, ale vyplýva z nej požiadavka, aby právo bezdôvodne nezvýhodňovalo jedných pred druhými (čl. 12 ods. 2 ústavy). Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo nezvýhodňovať. To znamená, že ani reštitučný zákon nemôže privilegovať určitú skupinu oprávnených osôb vo vzťahu k nároku na vydanie nehnuteľností voči iným osobám v rovnakom postavení alebo v porovnateľnom postavení, ktoré v rozhodnom období nehnuteľnosti vlastnili, boli im odňaté vyvlastnením podľa zákona č. 169/1949 Zb. alebo voči iným oprávneným osobám, ktorým právo na vydanie nehnuteľnosti už zaniklo alebo a voči iným oprávneným osobám, ktoré majú povinnosť vrátenia poskytnutých náhrad. Z uvedeného vyplýva, že požiadavka poskytnutia rovnakých práv za rovnakých podmienok bez neodôvodnených rozdielov dikciou napadnutého ustanovenia § 6 ods. 1 písm. v) rešpektovaná nie je. Postup zvýhodňujúci oprávnené osoby podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde je contra constitutionem resp. s príslušnými ustanoveniami ústavy.

Z hľadiska narušenia princípu rovnosti je možné posúdiť dve hľadiská. Z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva hľadisko vylúčenia dotknutia niektorého zo základných práv a slobôd. Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 14/98 (str. 95 Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu

Slovenskej republiky 1999) „porušenie zásady rovnosti v právach má charakter porušenia základného ústavného práva iba vtedy, ak je spojené zároveň s porušením aj iného základného práva.“

Druhým hľadiskom je vylúčenie prejavu ľubovôle zo strany zákonodarcu. Zákonodarca pri zvýhodnení prístupu určitej skupine osôb pred inými, ktorý je založený na objektívnych rozumných dôvodov (legitímny cieľ zákonodarcu) musí dbať, aby medzi cieľom a prostriedkami k jeho dosiahnutiu (právne výhody) existoval vzťah primeranosti. K chápaniu ústavného princípu rovnosti sa stotožňujeme s názorom, ktorý bol vyjadrený Ústavným súdom ČSFR (PL. ÚS 22/92, nález z 8. októbra 1992, čiastka 96 str. 2791 Zbierka zákonov z roku 1992, Zbierka uznesení a náleзов Ústavného súdu ČSFR str. 37: „je vecou štátu, aby v záujme zabezpečenia svojich funkcií rozhodol, že určitej skupine poskytne menej výhod ako druhej. Ani tu nesmie postupovať ľubovolne...“.

Podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky vyjadreného v rozhodnutí PL. ÚS 3/00 (str. 563 Zbierka náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2001) „pri prijímaní zákona je vecou úvahy zákonodarcu (štátu), aby rozhodol aj o tom, že jednej skupine oprávnených osôb poskytuje menej výhod ako inej skupine; nesmie však postupovať svojvoľne a z jeho riešenia musí vyplývať, že tak robí v zmysle účelu zákona (a nie preto, aby napr. zakryl úmysly určitých záujmových skupín)“.

Rovnako medzinárodné dokumenty o ľudských právach vychádzajú z toho, že nie každé nerovné zaobchádzanie s rôznymi subjektami možno kvalifikovať ako porušenie princípu rovnosti a teda ako protiprávnu diskrimináciu jedných subjektov v porovnaní s inými subjektami. Aby k porušeniu došlo, musí byť splnených niekoľko podmienok: s rôznymi subjektami, ktoré sa nachádzajú v rovnakom alebo porovnateľnom postavení, sa zaobchádza rozdielnym spôsobom, napriek tomu, aby tu existovali rozumné a objektívne dôvody na uplatnenie rozdielného prístupu.

Podľa čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd v znení jeho dodatkového protokolu č. 11 sa zakazuje diskriminácia v užívaní práv priznaných týmto dohovorom, ktorá by bola založená na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk,

náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Podľa čl. 20 ods. 1 druhá veta ústavy má vlastnícke právo všetkých vlastníkov rovnaký zákonný obsah a ochranu. Na ústavnoprávne záruky práva vlastníť majetok a jeho ochranu nadväzuje ustanovenie § 124 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytuje sa im rovnaká právna ochrana. Štát za zoštatnený majetok vo verejnom záujme v súlade v tom čase platnými právnymi predpismi poskytol náhradu podľa § 11 zákona č. 169/1949 Zb. Ide teda o majetok, ktorý je predmetom ochrany podľa čl. 20 ods. 1 druhá veta ústavy. Postupom podľa zákona č. 172/2003 Z. z. sa zasahuje do jeho práva vlastníť určený majetok a do možnosti vykonávať práva vlastníka.

Podľa právneho názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky vyjadreného v náleze sp. zn. I. ÚS 128/95 (str. 11 Zbierka náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1996) „vlastnícke právo každej osoby má rovnaký zákonný obsah a používa ochranu bez ohľadu na to, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené zákonmi.“

Ďalej Ústavný súd Slovenskej republiky sa vyjadril: „funkcia práva vlastníť majetok a jeho ochrana spočíva v tom, aby sa vlastníčkovi poskytla a súčasne aj trvale garantovala právna istota, že vlastnícke právo k veci, ktoré nadobudol v súlade s platnými zákonmi, nemôže obmedziť alebo využiť bez právneho dôvodu (PL. ÚS 16/95, str. 47 Zbierka náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 1995).

V čl. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení dodatkového protokolu č. 11 sa poskytuje ochrana majetku každej fyzickej a právnickej osobe s výnimkou pozbavenia majetku na základe podmienok ustanovených v zákone z dôvodu verejného záujmu.

Neexistuje preto právny dôvod na postup podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde. Tento postup nie je v súlade s podmienkami, ktorými ústava zaručuje ochranu vlastníckeho práva každému vlastníkovi podľa čl. 20 ods. 1 druhá veta.

Podľa § 5 zákona č. 281/1997 Z. z. sú nehnuteľnosti a práva k nim a právo k vodám na území vojenského obvodu vo výlučnom vlastníctve štátu. Ak by oprávnené fyzické osoby nadobudli takto vymedzené nehnuteľnosti do svojho vlastníctva, išlo by o majetok, ktorý je z vlastníctva iných osôb, ako štátu, vylúčený v súlade s podmienkami ustanovenými v čl. 20 ods. 2 ústavy. Majetok určený priamo ústavou (čl. 4 ústavy) alebo zákonom (čl. 20 ods. 2 ústavy) môže byť iba vo vlastníctve štátu a ďalší majetok ustanovený zákonom môže byť vo vlastníctve obce alebo určených právnických osôb alebo fyzických osôb. Majetok, ku ktorému možno uplatniť právo na vydanie nehnuteľnosti, je majetkom štátu, ktorého užívanie vo verejnom záujme upravuje zákon č. 281/1997 Z. z. Z ustanovenia čl. 20 ods. 2 ústavy možno odvodiť, že je oprávnené požadovať zabezpečenie majetku tak, aby zostal vo vlastníctve štátu t. j. aby sa zabránilo jeho prechodu do vlastníctva iných subjektov. V opačnom prípade by prestal tento majetok slúžiť potrebám verejného záujmu.»

V súvislosti s namietaným nesúlalom čl. I bodu 2 (§ 9 ods. 6) napadnutého zákona s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu navrhovateľ uvádza nasledovné dôvody:

«S nehnuteľnosťami vydanými v reštitučnom konaní podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona o pôde je spojené zriadenie vecného bremena zo zákona. Obmedzenie vlastníka nehnuteľnosti zaťaženej vecným bremenom spočíva v povinnosti v prospech iného niečo trpieť, niečoho sa zdržať alebo niečo konať (§ 151n Občianskeho zákonníka). Zákon č. 172/2003 Z. z. neustanovil obsah vecného bremena spojeného s vydanými nehnuteľnosťami. Podľa § 9 ods. 6 zákona o pôde ide o obmedzenie vlastníka nehnuteľností vyjadrenie v slovnom spojení „aby určenie nehnuteľností na obranu štátu zostalo zachované“, bez určenia jeho obsahu.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy je možné nútené obmedzenie vlastníckeho práva iba v nevyhnutnej miere, vo verejnom záujme a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Je zrejmé, že v danom prípade je splnená ústavná podmienka verejného záujmu (záujem obrany štátu). Budúci právny vzťah medzi subjektom povinností t. j. vlastníkom nehnuteľností zaťažený vecným bremenom a na druhej strane subjektom oprávnenia t. j. štátom, v prospech ktorého obmedzenie vlastníckeho práva pôsobí, vznikne na základe zákona rozhodnutím príslušného orgánu štátnej správy formou individuálneho administratívneho aktu (rozhodnutím okresného úradu). Ďalšou ústavnou podmienkou umožňujúcou spolu s ostatnými uskutočniť nútené obmedzenie vlastníckeho práva je, že je možné poskytnúť primeranú náhradu vrátane jej určenia a spôsobu jej úhrady. Berúc do úvahy túto argumentáciu ustanovenie § 9 ods. 6 zákona o pôde nie je ústavne konformné s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd v znení jeho dodatkového protokolu č. 1 (oznámenie č. 209/1992 Zb.).»

V súvislosti s namietaným nesúlalom čl. I bodu 4 (§ 13 ods. 3) napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy navrhovateľ uvádza nasledovné dôvody:

«Subjektívne právo oprávnenej osoby na uplatnenie si nároku na vydanie nehnuteľnosti zanikne objektívne právnou skutočnosťou, ktorou je uplynutie času. Výkon tohto subjektívneho práva predpokladá vôľu oprávnenej osoby ho vykonať. Zákon o pôde spája zánik subjektívneho práva na vydanie nehnuteľnosti s jeho neuplatnením v zákone ustanovenej lehote. Právnym následkom uplynutia času je zánik práva (jeho neexistencia).

Iný zákon, v danom prípade novela zákona, nemôže „obnoviť“ zaniknuté právo pre tú istú skupinu osôb, ktorej už právo zaniklo (§ 6 ods. 1 písm. n) zákona o pôde). Takýto postup zákonodarcu odporuje koncepcii právneho štátu podľa č. 1 ods. 1 prvá veta ústavy a je v rozpore od neho odvodeného princípu právnej istoty. Ten spočíva okrem iného aj v tom, že ak došlo k zániku práva v dôsledku toho, že nastala určitá právna udalosť, s ktorou právo spája tento následok, nemôže sa opätovne to isté právo, ktoré už zaniklo, uplatňovať. Ustanovenie novej lehoty na uplatnenie si toho istého nároku na vydanie veci v reštitučnom konaní pre určitú skupinu oprávnených osôb, ktoré si už mohli podľa predchádzajúcej právnej úpravy svoj nárok uplatniť, nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy.»

Zo stanoviska národnej rady zo 16. októbra 2003 vyplýva, že národná rada s návrhom súhlasí.

Národná rada je toho názoru, že nový reštitučný titul obsiahnutý v napadnutom zákone sa nevzťahuje rovnako všeobecne na všetky individuálne prípady druhovo určené, ale len na ojedinelý prípad – na prechod vlastníctva nehnuteľností na štát vyvlastnením len v prípade vojenského obvodu Javorina. Následkom tohto riešenia sa úzkej skupine vopred určených osôb priznávajú výhody (právna možnosť), ktoré iné osoby v rovnakom alebo obdobnom postavení nemajú. Dôvodom reštitúcie je náprava protiprávnosti pri prechode vlastníctva, ku ktorej došlo v minulosti. Vyvlastnenie ako reštitučný titul v zákone č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „reštitučný zákon“) je výrazne limitovaný. Nový reštitučný titul však nerešpektuje limity ustanovené v § 6 ods. 1 písm. m) a n) reštitučného zákona. Postupom podľa napadnutého zákona sa zasahuje do vlastníckych práv vlastníka, ktorý požíva ochranu majetku nadobudnutého v súlade s platnými zákonmi (vyvlastnením vo verejnom záujme). Navrhovateľ je toho názoru, že touto úpravou dochádza k narušeniu princípu právnej istoty, rovnosti a ochrany vlastníckeho práva garantovaného ústavou, dohovorom a dodatkovým protokolom, pričom na podporu svojho tvrdenia uvádza aj právne názory ústavného súdu vyslovené v obdobných veciach. Národná rada je toho názoru, že je možné súhlasiť s dôvodmi, ktoré navrhovateľ na podporu svojho tvrdenia uvádza.

Z vyjadrenia vedľajšieho účastníka z 30. júna 2004 vyplýva, že tento s návrhom nesúhlasí a žiada, aby mu ústavný súd nevyhovel.

V súvislosti s namietaným nesúlalom čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou, čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 druhou vetou a s čl. 20 ods. 2 ústavy, s čl. 14 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu vedľajší účastník uvádza nasledovné dôvody:

«1.1 Podľa čl. 1 bod 1 zákona č. 172/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „novela zákona“), v § 6 sa odsek 1 dopĺňa písmenom v) v znení: „prechodu na štát podľa osobitného predpisu, ak sa nachádzajú na území vojenského obvodu Javorina; § 11 ods. 1 písm. g) sa nepoužije.“

Podľa § 11 ods. 1 písm. g) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“), pozemky alebo ich časti nemožno vydať v prípade, že pozemok možno vo verejnom záujme vyvlastniť.

Podstatou napadnutého ustanovenia je založenie osobitného reštitučného titulu pre nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát podľa zákona č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vojenských obvodoch“), ak sa nachádzajú na území vojenského obvodu Javorina. Zároveň sa napadnutým ustanovením odstraňuje nemožnosť vydať reštituovanú nehnuteľnosť oprávnenej osobe.

Navrhovateľ namieta nesúladsť napadnutého ustanovenia s čl. 1 ústavy z dôvodu jeho nesúladu s princípom generality, resp. všeobecnosti zákona ako jeho definičným znakom, pretože „sa nevzťahuje na všetky rovnako druhovo určené prípady“. Zároveň namieta porušenie princípu rovnosti zakotveného v čl. 12 ods. 1 ústavy a zákazu diskriminácie podľa čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pretože zákonodarca údajne nemal žiaden rozumný dôvod, ktorým by mohol vysvetliť nerovnosť v prístupe k jednotlivým skupinám oprávnených osôb (s. 9 návrhu).

1.2 Tvrdenie navrhovateľa, že napadnuté ustanovenie je v rozpore s princípom generality v miere, v ktorej tento rozpor zakladá porušenie konštitutívnych náležitostí princípu právneho štátu považujeme za sporné. Právna norma sa považuje za všeobecnú, ak je adresovaná neurčitému počtu subjektov, ktoré sú vymedzené druhovými, nie

individuálnymi znakmi. Znakom zakladajúcim vznik reštitučného titulu je v danej veci pôvodné vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ktorá na štát prešla podľa osobitného predpisu a nachádza sa na území vojenského obvodu Javorina. Napadnutá právna norma nie je adresovaná konkrétnym osobám vymedzeným individuálnymi znakmi, ale všetkým osobám spĺňajúcim ustanovené kritériá, bez ohľadu na to, čo zakladá ich individualitu. V tejto súvislosti nepovažujeme za nepochybné, že na splnenie podmienky generality právnej úpravy sa druhovo vymedzené znaky musia vzťahovať na územie, na ktorom sa nachádzajú predmetné nehnuteľnosti a nie na osoby, ktorým napadnuté ustanovenie priznáva reštitučný titul. Zatiaľ čo územie napadnuté ustanovenie skutočne vymedzuje individuálnymi znakmi, oprávnené osoby ako adresátov príslušnej právnej normy vymedzuje znakmi druhovými.

1.3 Ak by aj ústavný súd dospel k záveru, že adresáti napadnutého ustanovenia sú vymedzené individuálnymi znakmi, neznamená to nevyhnutne jeho nesúlad s princípom právneho štátu. Samotný navrhovateľ v tejto súvislosti na s. 8 návrhu uvádza, že právna úprava musí byť všeobecná, ak zákonodarca nemá racionálny dôvod na iný postup. Rovnako z navrhovateľom citovaného rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 3/00 vyplýva, že ak zákonodarca nepostupuje svojvoľne a proti účelu zákona, môže jednej skupine oprávnených osôb poskytnúť viac výhod ako inej skupine.

V dôvodovej správe k novele zákona zákonodarca vysvetľuje účel napadnutého ustanovenia potrebou napraviť majetkovú krivdu, ktorú v rokoch 1949 - 56 v oblasti Levočských vrchov sprevádzalo zjavné porušovanie ľudských práv, nátlak a násilie. Zákonodarca sa takisto rozhodol zohľadniť dlhoročné aktívne úsilie približne 30 tisíc obyvateľov severného Spiša o dosiahnutie nápravy predmetnej majetkovej krivdy spojenej s brutálnymi zásahmi do ľudských práv pôvodných vlastníkov.

Okrem toho má pri skúmaní opodstatnenosti rozlišovania medzi vojenským obvodom Javorina a inými vojenskými obvody istú výpovednú hodnotu i fakt, že v čase prijatia napadnutej právnej úpravy už zákonodarca disponoval vedomosťou o plánovanom zrušení vojenského obvodu Javorina, a to k 31. decembru 2006.

Bez ohľadu na túto skutočnosť" považujeme vyššie vymedzený motivačný horizont zákona za legitímny dôvod pre poskytnutie takých výhod jednej skupine osôb, ktorými iná skupina nedisponuje. Účelom zákona i reštitučného zákonodarstva SR ako takého nie je úplné odstránenie, ale len zmiernenie niektorých majetkových a iných krívd, pričom oprávnenými osobami podľa príslušných právnych predpisov nie sú všetky osoby, ktoré sa stali obeťami týchto krívd. Vrátenie nehnuteľnosti, ktorá v období neslobody prešla na štát tak nie je subjektívnym vynútiteľným nárokom všetkých pôvodných vlastníkov takýchto nehnuteľností, ale vecou autonómneho rozhodnutia zákonodarcu. V rámci tohto rozhodovania disponuje zákonodarca relatívne širokou mierou voľnej úvahy, je však viazaný zákazom svojvôle a neodôvodneného rozlišovania medzi skupinami pôvodných vlastníkov.

Rozhodnutie zákonodarcu prihliadnuť na špecifické okolnosti tak majetkovej krivdy ako aj úsilia o jej nápravu nevykazuje známky zjavnej svojvôle. Len v prípade takejto svojvôle je pritom opodstatnený zásah ústavného súdu do regulačnej autonómie Národnej rady SR, ktorá ako najvyšší zákonodarný orgán volený priamo zdrojom moci je príslušná prostredníctvom vlastnej normotvornej a inej činnosti reflektovať intenzitu verejného záujmu na ochrane tej-ktorej hodnoty. Pokiaľ sa v rámci tejto reflexie výrazne neodchýli od požiadaviek primeranosti, nemá ústavný súd dôvod spochybňovať motiváciu, ktorá zákonodarcu k ochrane konkrétnej hodnoty ako verejného záujmu viedla. V danej veci by rozhodnutie zákonodarcu bolo svojvoľným iba v prípade, ak by dôvody rozlišovania boli zjavne nedostatočné alebo ak by medzi nimi a účelom zákona absentovala relevantná súvislosť. Prihliadnutie zákonodarcu na okolnosti tak vzniku majetkovej krivdy ako aj úsilia pôvodných vlastníkov o jej nápravu považujeme za dôvody dostatočné a bezprostredne súvisiace s účelom zákona a preto dôvody legitímne.

1.4 V súvislosti s námietskou porušenia čl. 12 ústavy a čl. 14 dohovoru navrhovateľ" neuviedol, vo vzťahu ku ktorému základnému právu garantovanému ústavou alebo dohovorom má byť porušený princíp rovnosti. V zmysle konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP") (napríklad Brežný a Brežný proti Slovensku alebo Poláček a Poláčková proti Českej republike) ako aj ústavného súdu (napríklad

PL. ÚS 14/98) má porušenie zásady rovnosti charakter porušenia základného práva iba vtedy, ak je spojené s porušením niektorého zo základných práv garantovaných dohovorom, resp. ústavou. Z argumentácie navrhovateľa možno vyvodit', že za dotknuté právo považuje vlastnícke právo podľa čl. 20 ústavy, resp. čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (v petite i odôvodnení návrhu nesprávne označenom ako čl. 1 dohovoru v znení Dodatkového protokolu č. 11). Nepochybniteľnou súčasťou judikatúry ESLP je názor, v zmysle ktorého sa za predmet vlastníckeho práva v kontexte reštitúcií nepovažuje „nádej, že dlhodobo zaniknuté vlastnícke právo môže byť obnovené“, ani „podmieneny nárok, ktorý zanikol v dôsledku nesplnenia ustanovenej podmienky“ (Poláček a Poláčková proti Českej republike, § 61).

Nároky osôb, ktorých rovnosť má byť napadnutým ustanovením porušená nie sú nárokmi, ktoré by splňali kritériá „legitímnych očakávaní“ špecifikované judikatúrou ESLP a ústavného súdu. Nakoľko nároky osôb, ktoré sú podľa navrhovateľa dotknuté napadnutým ustanovením rationae materiae nespádajú pod režim ochrany čl. 20 ústavy, resp. čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru, absentuje v danej veci akýkoľvek normatívny základ pre vyslovenie porušenia princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy a princípu nediskriminácie podľa čl. 14 dohovoru.

1.5 Z vecného hľadiska neobstojí ani námietka navrhovateľa, že napadnuté ustanovenie je v rozpore s čl. 20 ods. 2 ústavy. Navrhovateľ neoznačil žiadne ustanovenie, z ktorého by vyplývalo, že nehnuteľnosti tvoriace vojenský obvod Javorina alebo iné vojenské obvody môžu byť iba vo vlastníctve štátu. Avšak aj v prípade, že by takéto ustanovenie identifikovať dokázal, v zmysle štandardných výkladových pravidiel neskorší zákon ruší zákon skorší a neskorší špeciálny zákon ruší skorší zákon všeobecný. Takže ak by aj zákonodarca zákonom ustanovil, že nejaký majetok môže byť výlučne vo vlastníctve štátu, neskorším zákonom môže takéto vymedzenie zrušiť, doplniť alebo zmeniť. Jediné obmedzenie zákonodarcu v tomto smere predstavuje čl. 4 ústavy, ten však nehnuteľnosti na území vojenských obvodov neupravuje ako predmet výlučného vlastníctva štátu.

1.6 To isté sa týka námietky o nesúlade napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 1 druhá veta ústavy. Podľa názoru navrhovateľa zákonodarca odoprel štátu ochranu jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na území vojenského obvodu Javorina. Ako všeobecnú úvodnú poznámku treba uviesť, že samotné nadobudnutie vlastníckeho práva štátu k dotknutým nehnuteľnostiam vymedzil zákonodarca ako majetkovú krivdu, ktorú sa rozhodol napraviť. Uvažovať v takejto situácii o potrebe osobitnej ochrany vlastníckeho práva štátu, a to dokonca pred samotným zákonodarcom, považujeme za absolútne neprimerané účelu čl. 20 ods. 1 druhá veta ústavy.

Predovšetkým však postup zákonodarcu považujeme za potvrdenie označeného ustanovenia ústavy, nie za jeho popretie. Rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva všetkých vlastníkov znamená predovšetkým to, že všetci vlastníci môžu za podmienok ustanovených zákonom predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním. Za nakladanie s predmetom vlastníctva sa považuje aj jeho scudzenie. Rozhodnutie jediného zákonodarného orgánu SR o scudzení majetku vo vlastníctve štátu preto z povahy veci nemôže byť poprením ústavnej podmienky rovnakého zákonného obsahu vlastníckeho práva všetkých vlastníkov. Naopak by takýmto poprením bolo obmedzenie scudziteľskej spôsobilosti štátu ako vlastníka, pretože by z obsahu jeho vlastníckeho práva bola vylúčená možnosť vec scudziť ako integrálna súčasť zákonného obsahu každého vlastníckeho práva. V danom prípade patrí výkon vlastníckeho práva štátu - a v jeho rámci aj výkon scudziteľskej spôsobilosti - Národnej rade SR, ktorá by v rozpore s ústavou postupovala iba v prípade, že by možnosť vec scudziť uplatnila nad rámec čl. 4 ústavy.

1.7 Okrem toho tu navrhovateľ argumentuje vnútorne nekonzistentným spôsobom. Na jednej strane namieta porušenie ústavy z dôvodu, že reštitučný nárok nebol napadnutým ustanovením založený aj vo vzťahu k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na území iných vojenských obvodov a na strane druhej zároveň tvrdí, že ústava neumožňuje štátu previesť vlastnícke práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na území akéhokoľvek vojenského obvodu. Štát ani žiaden iný subjekt nie je spôsobilý porušiť ústavu konkrétnym postupom a zároveň aj jeho presným opakom, t.j. scudzením nehnuteľnosti nachádzajúcej sa na území vojenského obvodu a zároveň opomenutím takúto vec scudziť vec aj v prospech iných osôb

ako osôb oprávnených podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona. Tvrdenie, že reštitúcia nehnuteľností na území vojenského obvodu je v nesúlade s ústavou je zároveň v príkrom rozpore s tvrdením navrhovateľa na s. 9 a 10 návrhu, že osoby oprávnené podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona mali možnosť uplatniť reštitučný titul už za predchádzajúceho právneho stavu. Jeho nesúlad s ústavou ale navrhovateľ nijako nenaznačuje a z jeho argumentácie takýto nesúlad ani nie je možné vyvodiť.»

V súvislosti s namietaným nesúladom čl. I bodu 2 (§ 9 ods. 6) napadnutého zákona s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu vedľajší účastník uvádza tieto dôvody:

«2.1 Podľa čl. I. bod 2 novely zákona, v § 9 sa za odsek 5 vkladá nový odsek 6 v znení: „K nehnuteľnostiam vydaným podľa § 6 ods. 1 písm. v) vzniká v prospech povinnej osoby vecné bremeno tak, aby určenie nehnuteľnosti na obranu štátu ostalo zachované. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je rozhodnutie okresného úradu podľa odseku 2.“

Navrhovateľ namieta nesúlad predmetného ustanovenia s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dohovoru, túto námietku ale neopiera o žiadne konkrétne dôvody. Naopak, navrhovateľ sám uvádza, že tak podmienku verejného záujmu ako aj podmienku zákonného základu pre správne rozhodnutie - t j. ústavné podmienky pre nútené obmedzenie vlastníckeho práva považuje za splnené. To isté možno z argumentácie navrhovateľa implicitne dovodiť pre podmienku nevyhnutnej miery. Z dikcie návrhu a z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že navrhovateľ považuje za nesplnenú ústavnú podmienku primeranej náhrady. Nesplnenie ústavnej podmienky primeranej náhrady by však ústavný súd mohol skúmať až na základe príslušného správneho rozhodnutia ako podkladu pre vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena, ktorý má konštitutívne účinky. Napadnuté ustanovenie nie je, a samé osebe ani nie je spôsobilé byť, v nesúlade s podmienkou primeranej náhrady. Tejto námietke preto chýba akékoľvek vecné opodstatnenie a navrhovateľ na jej podporu ani neuvádza žiadne konkrétne argumenty.

2.2 *S prihliadnutím na účel vedľajšieho účastníctva nepovažujeme na tomto mieste za potrebné vyjadriť sa k súladu napadnutého ustanovenia s tými ústavnými podmienkami núteného obmedzenia vlastníckeho práva, ktoré navrhovateľ nenamieta.*

V súvislosti s predmetným ustanovením novely zákona naopak považujeme za vhodné zdôrazniť, že určenie vecného bremena k reštituovanej nehnuteľnosti nie je „klasickým“ núteným obmedzením vlastníckeho práva, nakoľko sa nevzťahuje na vec, ktorá by v čase prijatia právnej úpravy bola vo vlastníctve oprávnenej osoby, ale na vec, ktorú vlastní štát a ktorú prevádza na oprávnenú osobu. Vymedzenie vecného bremena je v takomto prípade špecifikáciou rozsahu, v akom štát na základe vlastného uváženia napravuje majetkovú krivdu. Vychádzajúc z argumentu a maiori ad minus, ak štát nemusí vlastníctvo k vlastnému majetku previesť na pôvodného vlastníka vôbec, je nepochybné, že ho tiež nemusí previesť v neobmedzenom rozsahu alebo podobe a teda napríklad bez akéhokoľvek vecného bremena. Alebo naopak, ak náprava majetkovej krivdy formou reštitúcie je vecou úvahy štátu a nie subjektívnym nárokom pôvodného vlastníka, z povahy veci vyplýva, že štát disponuje voľnou úvahou aj pri rozhodovaní, v akom rozsahu a forme svoje vlastníctvo prevedie. Inými slovami, veci sa vydávajú v rozsahu a spôsobom, akým to ustanovil zákon, ktorý je manifestáciou politickej a normotvornej vôle jediného zákonodarného orgánu Slovenskej republiky.»

V súvislosti s namietaným nesúlalom čl. I bodu 4 (§ 13 ods. 3) napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy vedľajší účastník uvádza tieto dôvody:

«3.1 Podľa čl. I bod 4 novely zákona, § 13 sa dopĺňa odsekom 3 v znení: „Právo na vydanie nehnuteľnosti podľa § 6 ods. 1 písm. v) môže oprávnená osoba uplatniť do 31. decembra 2004. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne.“

Navrhovateľ namieta nesúlad predmetného ustanovenia s čl. I ústavy z dôvodu, že právo, ktoré vzniklo na základe zákona a uplynutím času zaniklo, už iný zákon nemôže znovu založiť. Odhliadnuc od ústavne neúnosného argumentu, že zákonodarca nemôže zákonom založiť právo, ktoré už raz zákonom založil smeruje námietka navrhovateľa

k samotnému vzniku práva. Napadnuté ustanovenie však predmetný nárok nezakladá, iba ustanovuje lehotu na jeho uplatnenie.

Zákonodarca by naopak postupoval v rozpore s princípom právneho štátu, ak by s účinnosťou od 1. júla 2003 (účinnosť novely zákona) založil právo, ktoré by v zmysle § 13 ods. 1 a 2 zákona bolo možné uplatniť len do doby predchádzajúcej nadobudnutiu účinnosti novely zákona a teda vôbec.

3.2 Okrem toho navrhovateľ v danej veci opäť argumentuje vnútorne nekonzistentným spôsobom. Na s. 13 návrhu uvádza, že osoby oprávnené podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona sú tou istou skupinou osôb ako osoby oprávnené podľa § 6 ods. 1 písm. n) zákona a na s. 10 návrhu naopak uvádza, že reštitučný titul podľa § 6 ods. 1 písm. n) zákona je „iným prípadom reštitučného titulu“ ako § 6 ods. 1 písm. v) zákona a že nie všetky osoby oprávnené podľa § 6 ods. 1 písm. v) zákona získali reštitučný nárok aj podľa § 6 ods. 1 písm. n) zákona.

Bez ohľadu na tento rozpor v tvrdeniach navrhovateľa pravidlá právno-logickej argumentácie neumožňujú dospieť k záveru, že ustanovenie, ktoré upravuje lehotu pre uplatnenie zákonom založeného práva je v rozpore s princípom právneho štátu, ako to tvrdí navrhovateľ.»

Navrhovateľ a národná rada nevyužili možnosť zaujať stanovisko k vyjadreniu vedľajšieho účastníka.

II.

Zo všeobecnej časti dôvodovej správy k napadnutému zákonu vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

Reštitučný zákon v ustanovení § 6 ods. 1 písm. a) až u) definoval určitý okruh oprávnených osôb, ktorých majetok prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v dobe od

25. februára 1948 do 1. januára 1990, a umožnil týmto oprávneným osobám vydať nehnuteľnosti späť. V § 6 však nebolo jednoznačne vymedzené ustanovenie, ktoré by riešilo aj prevod na štát na základe zákona č. 169/1949 Sb. o vojenských obvodoch (ďalej len „zákon o vojenských obvodoch“). Pritom na základe tohto zákona sa násilnou formou pri zjavnom porušovaní ľudských práv a slobôd v rokoch 1949 – 1956 občanom v oblasti Levočských vrchov odnímalo vlastnícke právo. Prevod nehnuteľného majetku podľa zákona o vojenských obvodoch bol sprevádzaný všetkými formami nátlaku, akými boli násilné odňatie nehnuteľnosti za asistencie ozbrojených síl, násilná likvidácia ľudských obydlí a hospodárskych budov vypaľovaním a pomocou výbušnín, bezdôvodné odvádzanie hovädzieho dobytku bez poskytnutia náhrady, prepúšťanie študentov zo stredných a vysokých škôl do doby, kým vlastník – rodič nebol zlomený a súhlasil s pokonávkou, ktorá nebola rovnocenná s kúpnu zmluvou, násilné zadržiavanie vo vyšetrovacích celách s cieľom, aby vlastník súhlasil s pokonávkou, a násilné odňatie lesných porastov bez poskytnutia náhrady. Týmito spôsobmi bolo zbavených vlastníckeho práva približne 30-tisíc obyvateľov severného Spiša, ktorí sa nikdy nezmierili s krivdou a naďalej sa dožadujú svojich vlastníckych práv. Je povinnosťou demokratického štátu zjednať v rámci možnosti nápravu. Zmiernenie majetkových krívd, ako aj definitívne vyriešenie problému sa dá dosiahnuť priznaním vlastníckeho práva a súčasne zriadením vecného bremena tak, aby účelové určenie nehnuteľnosti na obranu štátu bolo zachované.

Zo záznamu z rozpravy k návrhu napadnutého zákona na 11. schôdzi národnej rady 24. apríla 2003 vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

Za skupinu poslancov, ktorá návrh napadnutého zákona predložila, bolo poukázané na skutočnosť, že prevod nehnuteľností bol sprevádzaný rôznymi formami nátlaku. Postihlo to vyše 30-tisíc obyvateľov severného Spiša. Prijatím návrhu napadnutého zákona by sa ukončilo dlhoročné snaženie pôvodných vlastníkov o prinavrátenie vlastníckeho práva.

Po skončení rozpravy navrhovateľ zákona ešte vysvetlil, prečo nie je v súčasnosti možné komplexne vrátiť majetok vo všetkých štyroch vojenských obvodoch. Je tomu tak preto, lebo Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo obrany“)

vyhlásilo, že vojenský obvod Javorina ako jediný zo štyroch vojenských obvodov už nie je potrebný a bude sa rušiť.

Podľa ďalšieho stanoviska s navrhovaným zákonom nesúhlasila už Legislatívna rada vlády Slovenskej republiky (ďalej len „legislatívna rada“) s poukazom na protiústavnosť návrhu. Ešte výraznejšie odmietavé stanovisko zaujal odbor legislatívy a aproximácie práva Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „kancelária národnej rady“) s poukazom na nesúlad návrhu s čl. 1 a čl. 12 ústavy, keďže nový reštitučný titul by sa nevzťahoval všeobecne na všetky individuálne prípady rovnakého druhu spočívajúce v odňatí nehnuteľností vo vojenských obvodoch. Navrhovaným riešením sa preto zvyhodňuje len určitá skupina občanov z určitého územia. Veľmi diskutabilný je aj nový termín na uplatnenie nového reštitučného nároku, keďže pôvodný termín bol do 31. decembra 1992.

Ďalej bolo poukázané aj na petíciu, ktorú podpísalo na 31 petičných hárkoch 509 ľudí. Títo vyslovili nesúhlas s návrhom zákona aj preto, že nerieši navrátenie zoštatnených nehnuteľností pôvodným vlastníkom komplexne. V petícii sa zdôrazňuje, že pôvodní vlastníci v každom jednom prípade boli za majetok odškodnení v rôznych formách tak ako ostatní občania, ktorým bol majetok vyvlastnený vo verejnom záujme. Navrátenia vlastníctva sa dožaduje iba úzka skupina osôb majúca záujem o ťažbu drevnej hmoty. Návrh nerieši ani to, v akej forme bude štát vymáhať od pôvodných vlastníkov tie náhrady, ktoré pri vyvlastňovaní v rokoch 1949 – 1956 pôvodným vlastníkom poskytol.

Z ďalšieho vystúpenia v rámci rozpravy vyplýva, že prevod majetku na štát bol vykonaný v súlade s platnými zákonmi vo verejnom záujme. S vlastníkmi nehnuteľností sa vykonalo vyjednávanie o určení spôsobu a výšky náhrady v súlade so zákonom, pričom náhrady boli aj poskytnuté vrátane postavenia nových domov štátom na kľúč bývalým vlastníkom a pridelenia alikvotnej časti pôdy.

Z prípisu ministerstva obrany z 1. decembra 2003 podpísaného ministrom vyplýva, že v „*Dlhodobom pláne štruktúry a rozvoja ozbrojených síl Slovenskej republiky – model*

2010“, ktorý bol schválený uznesením vlády č. 1004 z 24. októbra 2001, sa predpokladá využívať vojenský obvod Javorina do konca roka 2006 a potom ho zrušiť. Uznesením vlády č. 548 z 29. mája 2002 bolo ministrom obrany Slovenskej republiky uložené do 30. júna 2006 predložiť na rokovanie vlády návrh nariadenia vlády na zrušenie vojenského obvodu Javorina k 31. decembru 2006 vrátane návrhu rozdelenia jeho územia a začlenenia do katastrálnych území susedných obcí. Na základe uvedených uznesení vlády ministerstvo obrany zabezpečuje prípravu zrušenia vojenského obvodu Javorina k 31. decembru 2006.

Zo stanoviska kancelárie národnej rady č. 297/2003 z 21. marca 2003 vyplýva, že je možné namietať nesúlad návrhu napadnutého zákona s čl. 1 a s čl. 12 ústavy. Ide totiž o nový reštitučný titul, ktorý sa nevzťahuje všeobecne na všetky individuálne prípady rovnako druhovo určené, teda na prípady odňatia nehnuteľností na území vojenských obvodov, napríklad na vojenské obvody Záhorie, Lešt', Valaškovce, ale iba na Javorinu. Týmto riešením sa zvýhodňuje len určitá skupina osôb – občanov určitého územia. Prekluzívna lehota na uplatnenie reštitučných nárokov uplynula 31. decembra 1992, avšak tu vzniká nová možnosť pre oprávnené osoby z dôvodu nového reštitučného titulu v lehote do 31. decembra 2004. Keďže na ostatné oprávnené osoby sa táto nová lehota nevzťahuje, zakladá sa tak nerovnosť medzi oprávnenými osobami. Navyše, neuplatnením práva v pôvodnej prekluzívnej lehote právo zaniklo. Toto právo preto nemožno obnoviť tak, že sa prekluzívna lehota prolonguje pre oprávnené osoby, čím toto ustanovenie spätne pôsobí aj do minulosti. Pritom z požiadavky právnej istoty obsiahnutej v čl. 1 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva záver, že právny predpis má pôsobiť iba do budúcnosti, a nie do minulosti. Návrh napadnutého zákona ďalej nerieši otázku vrátenia poskytnutých vecných a finančných náhrad za odňaté nehnuteľnosti. Tým oprávnené osoby podľa nového reštitučného titulu sú zvýhodnené oproti ostatným oprávneným osobám, ktoré sú povinné poskytnutú náhradu vrátiť. V súvislosti so zriadením vecného bremena na vydávanú nehnuteľnosť nie je určená osoba, v prospech ktorej sa vecné bremeno zriaďuje (asi ide o štát), ale určený nie je ani obsah vecného bremena. Nie je zrejmé ani to, akým spôsobom v danom prípade vecné bremeno vzniká (či zo zákona, rozhodnutím štátneho orgánu alebo písomnou zmluvou).

III.

A. K námietke nesúladu ustanovenia čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 12 ods. 1 a 2, čl. 20 ods. 1 druhou vetou, čl. 20 ods. 2 a čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy, s čl. 14 dohovoru a s čl. 1 dodatkového protokolu

Ustanovenie § 6 ods. 1 písm. v) reštitučného zákona znie:

„Oprávneným osobám sa vydajú nehnuteľnosti, ktoré prešli na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku (...)

v) prechodu na štát podľa osobitného predpisu, 11) ak sa nachádzajú na území vojenského obvodu Javorina; 5b) § 11 ods. 1 písm. g) sa nepoužije“.

Poznámka pod čiarou 5b) znie:

„5b) Zákon č. 169/1949 Zb. o vojenských obvodoch v znení zákona č. 131/1970 Zb.“

Ustanovenie § 6 ods. 4 reštitučného zákona znie:

„(4) Oprávnená osoba je povinná po vydaní nehnuteľnosti zaplatiť štátu nedoplatok prídellovej ceny, za ktorú ju pôvodne získala, obdobne je povinná vrátiť kúpnu cenu alebo náhradu, ktorú jej štát alebo iná právnická osoba pri prevode nehnuteľnosti vyplatila. Lehotu na zaplatenie určí pozemkový úrad.“

Podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

Podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 20 ods. 2 prvej vety ústavy zákon ustanoví, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 ústavy, nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu, môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce, alebo určených právnických osôb.

Podľa čl. 14 dohovoru užívanie práv a slobôd priznaných dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

A.1 Namietaný nesúlad čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 20 ods. 1 druhou vetou a s čl. 20 ods. 2 ústavy, ako aj s čl. 1 dodatkového protokolu

a) Navrhovateľ namieta nesúlad napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 1 druhou vetou ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu argumentujúc tým, že štát v rozhodnom období vyvlastnil nehnuteľnosti vo verejnom záujme, poskytol za ne náhradu, a preto tento majetok štátu požíva ochranu podľa čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy, resp. podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Napadnutým ustanovením sa podľa navrhovateľa zasahuje do práva štátu vlastníť majetok a do možnosti vykonávať práva vlastníka. Poukazuje aj na § 124

Občianskeho zákonníka, podľa ktorého všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytuje sa im rovnaká právna ochrana.

Nesúlاد napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 2 ústavy vyvodzuje navrhovateľ z § 5 zákona č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákona, ktorým sa mení zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „nový zákon o vojenských obvodoch“), podľa ktorého nehnuteľnosti a práva k nim, ako aj právo k vodám na území vojenského obvodu sú vo výlučnom vlastníctve štátu. Ak by oprávnené osoby nadobudli také nehnuteľnosti do svojho vlastníctva, porušil by sa tým čl. 20 ods. 2 ústavy, a to z toho dôvodu, že majetok určený priamo ústavou (čl. 4 ústavy) alebo zákonom (čl. 20 ods. 2 ústavy) môže byť iba vo vlastníctve štátu. Majetok, ku ktorému možno uplatniť podľa napadnutého ustanovenia právo na vydanie, je vo verejnom záujme vo vlastníctve štátu a jeho užívanie je upravené novým zákonom o vojenských obvodoch. Z čl. 20 ods. 2 ústavy sa dá odvodiť oprávnenie zabezpečiť majetok tak, aby zostal vo vlastníctve štátu, lebo v opačnom prípade by prestal slúžiť potrebám verejného záujmu.

b) K námietke nesúladu napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 1 druhou vetou ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu vedľajší účastník predovšetkým uvádza, že samotné nadobudnutie vlastníckeho práva zo strany štátu k dotknutým nehnuteľnostiam vymedzil zákonodarca ako majetkovú krivdu, ktorú sa rozhodol napraviť. Preto považuje za absolútne neprimerané účelu čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy uvažovať v takejto situácii o potrebe osobitnej ochrany vlastníckeho práva štátu, a to dokonca pred samotným zákonodarcom. Rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva všetkých vlastníkov znamená predovšetkým to, že všetci vlastníci môžu za podmienok ustanovených zákonom predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním. Za nakladanie treba považovať aj scudzenie. Rozhodnutie zákonodarného orgánu o scudzení majetku vo vlastníctve štátu preto z povahy veci nemôže byť popretím ústavnej podmienky rovnakého zákonného obsahu vlastníckeho práva všetkých vlastníkov. Takýmto popretím by bolo práve naopak obmedzenie scudziteľskej spôsobilosti štátu ako vlastníka.

V súvislosti s namietaným nesúlalom napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 2 ústavy vedľajší účastník uvádza, že navrhovateľ neoznačil žiadne také zákonné ustanovenie, z ktorého by vyplývalo, že nehnuteľnosti tvoriace vojenský obvod Javorina môžu byť iba vo vlastníctve štátu. Poukazuje zároveň v tejto súvislosti aj na vnútornú nekonzistentnosť argumentácie navrhovateľa, ktorý na jednej strane namieta porušenie ústavy z dôvodu, že reštitučný nárok nebol napadnutým ustanovením založený aj vo vzťahu k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na území iných vojenských obvodov, a na druhej strane zároveň tvrdí, že ústava neumožňuje štátu previesť vlastnícke práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa na území akéhokoľvek vojenského obvodu.

c) Podľa názoru ústavného súdu ani s jednou námietkou navrhovateľa nemožno súhlasiť.

Vo vzťahu k námietke nesúlalu napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 1 druhou vetou ústavy treba uviesť, že štát celkom nepochybne patrí medzi subjekty, ktorých vlastníctvo je chránené čl. 20 ústavy. Tým sa má na mysli ochrana pred protiprávnymi zásahmi iných subjektov, nie ochrana štátu pred sebou samým. Štát ako každý iný vlastník má právo v súlade s právnym poriadkom vykonávať všetky atribúty vlastníckeho práva vrátane práva nakladať s majetkom, resp. s vlastníckym právom. Vôľu štátu ako vlastníka vyjadruje zákonodarca, a to vo forme zákonov. Štát má preto právo rozhodnutím zákonodarcu, teda z vlastnej vôle, zriecť sa časti svojho majetku v prospech iných subjektov. Takýto postup nie je porušením čl. 20 ods. 1 druhej vety ústavy (*mutatis mutandis* PL. ÚS 28/00). Práve obmedzenie spôsobilosti štátu ako vlastníka nakladať s vlastníckym právom (obmedzenie „scudziteľskej spôsobilosti“) by za určitých okolností prípadne mohlo byť porušením čl. 20 ods.1 ústavy.

Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 1 dodatkového protokolu, treba navyše dodať, že tento článok nie je *ratione materiae* v danej veci vôbec aplikovateľný, lebo jeho ochrany sa nemôžu dovolávať subjekty verejného práva, v prípade ktorých vôbec neprichádza do úvahy priznanie postavenia obete porušenia dohovoru (*Austrian Municipalities c/a Rakúsko* 1972).

V súvislosti s námietkou nesúladu napadnutého ustanovenia s čl. 20 ods. 2 ústavy treba uviesť, že veci, ktoré môžu byť len v štátnom vlastníctve, sú definované jednak v čl. 4 a jednak v čl. 20 ods. 2 ústavy. Kým čl. 4 ústavy obsahuje taxatívne vymedzenie takéhoto majetku, čl. 20 ods. 2 ústavy má povahu odkazovacej normy, ktorá dáva na uváženie zákonodarcu, aby ustanovil zákonom, ktorý ďalší majetok okrem majetku uvedeného v čl. 4 ústavy nevyhnutný na zabezpečovanie potrieb spoločnosti, rozvoja národného hospodárstva a verejného záujmu môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb.

Keďže ustanovením čl. II bodu 1 napadnutého zákona zákonodarca využijúc právo uváženia dané čl. 20 ods. 2 ústavy ustanovil výnimku z ustanovenia § 5 ods. 1 nového zákona o vojenských obvodoch a umožnil, aby nehnuteľnosti ležiace na území vojenského obvodu Javorina neboli povinne vo vlastníctve štátu, nie je už ani dané, aby zákon ustanovil, že tieto nehnuteľnosti musia byť v zmysle čl. 20 ods. 2 ústavy vo vlastníctve štátu. Preto námietka navrhovateľa nie je dôvodná. Treba tiež uviesť, že argumentácia navrhovateľa je vo svojej podstate vnútorne protirečivá, lebo navrhovateľ namieta vylúčenie možnosti vrátiť vlastnícke právo bývalým vlastníkom na územiach ostatných vojenských obvodov a zároveň považuje odštátnenie pozemkov ležiacich na území všetkých vojenských obvodov za protiústavné.

A. 2 Namietaný nesúlad čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a s čl. 14 dohovoru

a) Navrhovateľ namieta nesúlad čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a s čl. 14 dohovoru v podstate zo štyroch rôznych dôvodov.

1) Napadnuté ustanovenie poskytuje úzkej skupine oprávnených osôb oprávnenie, ktoré ostatným osobám, ktorým tiež boli v rozhodnom období nehnuteľnosti vyvlastnené za účelom zriadenia vojenských obvodov postupom podľa zákona o vojenských obvodoch, neposkytuje.

2) Napadnuté ustanovenie umožňuje oprávneným osobám, ktoré nevyužili možnosť vyplývajúcu z § 6 ods. 1 písm. n) reštitučného zákona alebo neboli pri uplatňovaní nároku úspešné, aby mohli svoj nárok opätovne uplatniť podľa nového napadnutého ustanovenia. Tým sa im poskytla nová právna možnosť, ktorú oprávnené osoby v rovnakom postavení podľa § 6 ods. 1 reštitučného zákona nemajú. Pritom nejestvuje žiadny dôvod pre rozumné vysvetlenie nerovnosti v prístupe k jednotlivým skupinám oprávnených osôb.

3) Vyvlastnenie ako reštitučný titul je v reštitučnom zákone výrazne limitované, keďže predstavuje zmenu vlastníckeho práva vo verejnom záujme. Podľa § 6 ods. 1 písm. m) a n) reštitučného zákona sa oprávneným osobám mohli vydať nehnuteľnosti, ktoré boli vyvlastnené za náhradu, pokiaľ neslúžili účelu vyvlastnenia, a tiež nehnuteľnosti, za ktoré náhrada nebola poskytnutá. Napadnuté ustanovenie ide nad tento rámec, lebo umožňuje vydať nehnuteľnosti vyvlastnené vo verejnom záujme, za ktoré bola poskytnutá náhrada a ktoré slúžia účelu sledovanému vyvlastnením.

4) Vzhľadom na doterajšie limity vyvlastnenia v iných prípadoch reštitučných titulov vyvlastnenia (§ 6 ods. 1 písm. m) a n) reštitučného zákona) reštitučný zákon neupravuje otázku vrátenia poskytnutých náhrad v prípadoch vydania vyvlastnených nehnuteľností. Skupine oprávnených osôb podľa napadnutého ustanovenia poskytuje výhodu oproti oprávneným osobám podľa § 6 ods. 1 reštitučného zákona, lebo im neukladá povinnosť vrátiť štátu poskytnuté finančné a vecné náhrady. Naproti tomu iné oprávnené osoby, ktorým je vydaná nehnuteľnosť z iného titulu ako vyvlastnenia, majú podľa § 6 ods. 4 reštitučného zákona povinnosť vrátiť štátu alebo inej povinnej osobe poskytnuté náhrady po vydaní nehnuteľnosti, ak reštitučným titulom je prevod nehnuteľnosti na štát. Ak reštitučný zákon jednej skupine oprávnených osôb ustanovuje len výhody a súčasne druhej skupine osôb v porovnateľnom postavení aj povinnosti, nie je takáto úprava odôvodnená, ibaže by sa tak stalo na základe odôvodnenia založeného na ochrane verejných hodnôt.

b) Vedľajší účastník poukazuje predovšetkým na dôvodovú správu k napadnutému zákonu, podľa ktorej účelom napadnutého ustanovenia je potreba napraviť majetkovú

krivdu z minulosti, ktorá bola sprevádzaná zjavným porušovaním ľudských práv, nátlakom a násilím. Zákonodarca sa rozhodol zohľadniť aj dlhoročné aktívne úsilie asi 30-tisíc obyvateľov severného Spiša o dosiahnutie nápravy. Okrem týchto skutočností má pri skúmaní opodstatnenosti rozlišovania medzi vojenským obvodom Javorina a inými vojenskými obvody istú výpovednú hodnotu aj fakt, že v čase prijatia napadnutej právnej úpravy zákonodarca už vedel o plánovanom zrušení vojenského obvodu Javorina k 31. decembru 2006. Bez ohľadu však na túto skutočnosť vyššie vymedzený motivačný horizont napadnutého zákona treba považovať za legitímny dôvod pre poskytnutie takých výhod jednej skupine osôb, ktorými iná skupina nedisponuje. Účelom reštitučného zákonodarstva nie je úplné odstránenie, ale len zmiernenie niektorých krívd, pričom oprávnenými osobami nie sú všetky osoby, ktoré sa stali obeťami týchto krívd. Rozhodnutie zákonodarcu prihliadnuť na tieto špecifické okolnosti vzniknutej majetkovej ujmy, ako aj na úsilie o nápravu nevykazuje známky zjavnej svojvôle. Len v prípade takejto svojvôle by bol totiž opodstatnený zásah ústavného súdu. Vedľajší účastník ešte dodáva, že navrhovateľ neuviedol, vo vzťahu ku ktorému základnému právu garantovanému ústavou alebo dohovorom má byť porušený princíp rovnosti, hoci v zmysle konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj ústavného súdu má porušenie zásady rovnosti charakter porušenia základného práva iba vtedy, ak je spojené s porušením niektorého zo základných práv garantovaných dohovorom, resp. ústavou.

c) Podľa názoru ústavného súdu čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy vyjadruje zásadu rovnosti v právach a s tým súvisiaci zákaz diskriminácie. Obdobné zásady vyplývajú aj z čl. 14 dohovoru.

Ústavný súd počas svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už judikoval, že čl. 12 ods. 2 má všeobecný charakter, a nie charakter ľudského práva alebo slobody. Jeho použitia sa možno dovolávať len v spojitosti s ochranou konkrétnych základných práv a slobôd uvedených v ústave (napr. I. ÚS 17/99). Zároveň ústavný súd vychádza z judikatúry bývalého Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, podľa ktorej je vecou štátu, aby v záujme zabezpečenia svojich funkcií rozhodol, že určitej skupine

poskytne menej výhod ako druhej, pričom ani tu nesmie postupovať svojvoľne (PL. ÚS 22/92).

Ústavný súd sa už zaoberal reštitučným zákonom vo svojom uznesení sp. zn. PL. ÚS 3/00 z 24. apríla 2001. Dospel k záveru, že v prípade rozsiahleho a zložitého zákona s osobitným účelom, ktorý jednotlivcovi zaručuje určité právne možnosti (napr. v tomto prípade oprávneným osobám po splnení zákonom ustanovených podmienok vydanie nehnuteľnosti späť s *restitutio in integrum*), nemožno namietat', ak zákonodarca neskôr zavedie určité obmedzujúce pravidlá, ktoré sú v súlade s pôvodným účelom a pôvodnou koncepciou zákona, ktoré sa však spočiatku prehliadli alebo nedocenili, t. j. zákonodarca ich zavedie na základe skúseností z uplatňovania zákona po tom, ako urobil jasný záver o nevyhnutnosti takýchto pravidiel, a to aj vtedy, keď to bude nevýhodnejšie pre niekoho, kto bol pôvodnou úpravou zvýhodnený. Pri prijímaní zákona tohto typu je vecou úvahy zákonodarcu, aby rozhodol aj o tom, že jednej skupine oprávnených osôb poskytne menej výhod ako inej skupine. Nesmie však postupovať pritom svojvoľne a z jeho riešenia musí vyplývať, že tak robí v zmysle účelu zákona (a nie preto, aby napr. zakryl úmysly určitých záujmových skupín).

Výklad ústavného súdu týkajúci sa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy je v súlade s výkladom čl. 14 dohovoru, ktorý si osvojil Európsky súd pre ľudské práva. V tomto smere možno poukázať napr. na rozhodnutia vo veciach *Fredin* z roku 1991 a *Sunday Times* z roku 1991, podľa ktorých čl. 14 dohovoru zakazuje zachádzať rozdielnym spôsobom s ľuďmi nachádzajúcimi sa v porovnateľných situáciách bez toho, aby to bolo objektívne a rozumne odôvodnené. Možno uzavrieť, že rovnosť v právach nemá absolútny charakter. Ak jestvujú objektívne a rozumné dôvody, potom v ich medziach možno so subjektami, ktoré sa nachádzajú v porovnateľných situáciách, zachádzať rozdielnym spôsobom.

Ústavný súd si vyžiadal stanovisko ministra obrany, z ktorého vyplýva, že uznesením vlády č. 1004 z 24. októbra 2001 sa predpokladá využívanie vojenského obvodu Javorina len do konca roka 2006 a následne jeho zrušenie. Ďalším uznesením vlády č. 548 z 29. mája 2002 bolo ministerstvu obrany uložené do 30. júna 2006 predložiť na rokovanie vlády návrh

nariadenia vlády na zrušenie vojenského obvodu Javorina k 31. decembru 2006. Na základe týchto uznesení vlády ministerstvo obrany zabezpečuje prípravu zrušenia vojenského obvodu Javorina k 31. decembru 2006.

Podľa názoru ústavného súdu skutočnosť, že vojenský obvod Javorina ako jediný vojenský obvod bude na základe rozhodnutia vlády zrušený ku koncu roku 2006, je dostatočne objektívnym a rozumným zdôvodnením toho, že skupine osôb – bývalých vlastníkov nehnuteľností ležiacich na území vojenského obvodu Javorina sa poskytuje výhoda, ktorú iná skupina osôb – bývalí vlastníci nehnuteľností ležiacich na územiach ostatných vojenských obvodov – nedostala. Štát ako vlastník nehnuteľností dospel k záveru, že kým verejný záujem naďalej vyžaduje, aby nehnuteľnosti v ostatných vojenských obvodoch zostali vo vlastníctve štátu, zatiaľ v prípade vojenského obvodu Javorina takýto záujem nie je daný. Postup zákonodarcu sleduje legitímny účel, pričom je daný aj rozumný vzťah proporcionality medzi použitými prostriedkami a sledovaným účelom. Preto neobstojí námietka navrhovateľa uvedená pod bodom 1).

Nemožno súhlasiť ani s námietkou navrhovateľa uvedenou pod bodom 2).

Ak existujú osoby, ktoré sa dôvodne mohli domáhať vydania nehnuteľnosti vo vojenskom obvode Javorina na základe § 6 ods. 1 písm. n) reštitučného zákona, avšak tak neurobili a teraz dostali novú možnosť, treba uviesť, že postup zákonodarcu, ktorý dal týmto osobám napadnutým ustanovením novú príležitosť, nemožno považovať za nedovolené zvýhodnenie tejto skupiny vo vzťahu k iným oprávneným osobám podľa § 6 ods. 1 reštitučného zákona, teda za porušenie čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 14 dohovoru. Vychádzajúc z právneho názoru ústavného súdu vyjadreného vo veci sp. zn. PL. ÚS 3/00 treba uviesť, že v prípade reštitučného zákona s osobitným účelom nemožno namietať nielen vtedy, ak zákonodarca neskôr zavedie určité obmedzujúce pravidlá, znevýhodňujúce časť oprávnených osôb v súlade s pôvodným účelom a pôvodnou koncepciou zákona po tom, ako si urobil závery o potrebnosti takéhoto zvýhodnenia, ale ani vtedy, ak zákonodarca neskôr zavedie určité nové pravidlá zvýhodňujúce časť oprávnených osôb v súlade s pôvodným účelom a pôvodnou koncepciou zákona. Týmto postupom dochádza na jednej

strane k zvýhodneniu skupiny oprávnených osôb, avšak na druhej strane nikto spomedzi ostatných oprávnených osôb nie je poškodený.

Na základe dôvodov uvedených vyššie v súvislosti s námietkou navrhovateľa uvedenou pod bodom 2) neobstojí ani námietka navrhovateľa uvedená pod bodom 3). Konkrétne aj tu platí, že rozšírenie možnosti reštituovať vyvlastnený majetok o ďalší titul idúci nad rámec titulov uvedených v ustanovení § 6 ods. 1 písm. m) a n) reštitučného zákona nemožno považovať za neoprávnené znevýhodnenie vychádzajúce z právneho názoru ústavného súdu vyjadreného vo veci sp. zn. PL. ÚS 3/00.

V súvislosti s námietkou navrhovateľa uvedenou pod bodom 4) treba uviesť, že je vecou správnych orgánov príslušných rozhodovať o uplatnených reštitučných nárokoch, prípadne vecou všeobecných súdov rozhodujúcich o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov interpretovať, či ustanovenie § 6 ods. 4 reštitučného zákona o povinnosti oprávnených osôb vrátiť náhradu, ktorú štát pri prevode nehnuteľnosti poskytol, treba chápať doslovne alebo extenzívne. Pri doslovnom výklade možno dôjsť k záveru, že povinnosť štátu vrátiť poskytnutú náhradu sa vzťahuje prevažne iba na prípady nadobudnutia vlastníctva štátom na základe zmlúv, lebo takéto nadobudnutia možno považovať za prevod vlastníctva. Nadobudnutie vlastníctva štátom formou vyvlastnenia sa nepovažuje za prevod, ale za prechod vlastníckeho práva, teda za tzv. originálne nadobudnutie. V prípade takéhoto výkladu reštitúcie vyvlastneného majetku podľa § 6 ods. 1 písm. n) reštitučného zákona neprichádza do úvahy povinnosť reštituenta vrátiť štátu náhradu. Preto pokiaľ nebude mať túto povinnosť ani nový reštituent v zmysle napadnutého ustanovenia, ku nijakej nerovnosti v právach nedôjde. I naďalej bude dané, že povinnosť vrátiť náhradu majú len tí, ktorých majetok bol zoštátnený spôsobom majúcim charakter prevodu vlastníctva.

V prípade extenzívneho výkladu budú mať povinnosť vrátiť štátu náhradu všetky oprávnené osoby, ktoré ju dostali, teda bez ohľadu na to, či ich majetok prešiel do vlastníctva štátu prevodom alebo prechodom. Ani táto situácia nenesie v sebe nijaké znaky nerovnoprávnosti, resp. diskriminácie.

A. 3 Namietaný nesúlad čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy

a) Navrhovateľ namieta nesúlad čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy z troch dôvodov.

1) Napadnutý zákon nespĺňa všeobecne uznávanú požiadavku generality právnej normy, lebo jeho pôsobnosť nie je univerzálne určená pre rovnako druhovo ustanovené prípady (prechod vlastníctva vyvlastnením z dôvodu zriadenia vojenských obvodov). Upravený je iba ojedinelý prípad týkajúci sa vojenského obvodu Javorina. Ide teda len o nehnuteľnosti v tomto vojenskom obvode. Zákon však nemôže riešiť určitý konkrétny prípad, ale sa má vzťahovať na neurčitý počet prípadov.

2) Hoci jednou zo súčastí právneho štátu je požiadavka všeobecnej platnosti, trvácnosti, stability, racionality a spravodlivého obsahu právnych noriem, napadnuté ustanovenie sa nevzťahuje na všetky rovnako druhovo určené prípady bez existencie racionálneho dôvodu na takýto postup. Napadnuté ustanovenie je diskriminačné, je v rozpore s požiadavkou generality a je výrazom ľubovôle zákonodarcu.

3) Keďže zákonodarca uplatnil svoju zákonodarnú právomoc v nesúlade s inými ustanoveniami ústavy, opätovne tým porušil čl. 1 ods. 1 prvú vetu ústavy. Ani napadnutý zákon totiž nemôže svojou úpravou presahovať ústavou ustanovené medze.

b) Vedľajší účastník považuje tvrdenie navrhovateľa o rozpore napadnutého ustanovenia s princípom generality za sporné. Právna norma sa považuje za všeobecnú, ak je adresovaná neurčitému počtu subjektov vymedzených druhovými, a nie individuálnymi znakmi. Napadnuté ustanovenie nie je adresované konkrétnym osobám vymedzeným individuálnymi znakmi, ale všetkým osobám spĺňajúcim ustanovené kritériá, a to bez ohľadu na to, čo zakladá ich individualitu. V tejto súvislosti považuje vedľajší účastník za pochybné, že by sa pre splnenie podmienky generality právnej úpravy mali druhovo

vymedzené znaky vzťahovať na územie, na ktorom sa nachádzajú predmetné nehnuteľnosti, a nie na osoby, ktorým napadnuté ustanovenie priznáva reštitučný titul. Zatiaľ čo územie je v napadnutom ustanovení naozaj vymedzené individuálnymi znakmi, oprávnené osoby sú vymedzené iba druhovými znakmi.

c) Podľa názoru ústavného súdu vo vzťahu k námietke uvedenej pod bodom 1) treba uviesť, že navrhovateľ chápe otázku generality právnej normy príliš formálne. Napadnuté ustanovenie nespĺňa podľa neho požiadavku generality preto, lebo sa výslovne vzťahuje len na vojenský obvod Javorina, hoci by sa mal vzťahovať na všetky vojenské obvody. V takom prípade by podľa navrhovateľa nešlo o úpravu ojedinelého prípadu, ale o úpravu neurčitého počtu prípadov.

Navrhovateľovi možno prisvedčiť len z hľadiska jazykového výkladu. Nepochybne formulácia, podľa ktorej sa napadnuté ustanovenie vzťahuje na vojenský obvod Javorina, budí dojem riešenia konkrétneho prípadu. Formulácia týkajúca sa nehnuteľností vo vojenských obvodoch sa zas javí ako riešenie neurčitého počtu prípadov. Skutočnosť je však taká, že presný počet jestvujúcich vojenských obvodov je známy, a preto aj taká úprava, ktorá by sa vzťahovala na všetky vojenské obvody, by sa vzťahovala na konkrétne známe prípady, ktoré sa stali v minulosti na území teraz existujúcich presne vymedzených a všeobecne známych vojenských obvodov. Rozdiel by bol iba kvantitatívny. Kým úprava podľa napadnutého ustanovenia sa vzťahuje na menší počet konkrétnych prípadov, zatiaľ úprava presadzovaná navrhovateľom by sa vzťahovala na väčší počet tiež konkrétnych prípadov.

Podstata problému je v tom, že reštitučný zákon, a teda aj napadnutý zákon, má charakter nepravej retroaktivity, keďže sa vzťahuje na prípady, ktoré sa stali v minulosti, pričom do nich zasahuje s účinkami do budúcnosti. Tieto prípady sú známe a sú s vynaložením väčšej alebo menšej námahy konkrétne identifikovateľné. Zo samotnej podstaty zákonov majúcich retroaktívny charakter vyplýva, že sa spravidla vzťahujú na konkrétne prípady, ktoré sa stali pred dňom ich účinnosti, sú známe, resp. zistiteľné či

identifikovateľné vopred. Preto námietka o nesplnení podmienky generality v poňatí navrhovateľa nie je akceptovateľná.

V súvislosti s námietkou uvedenou pod bodom 2) ústavný súd poukazuje na úvahy uvedené vyššie, ktoré sa vzťahujú na námietku nesúladu s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a s čl. 14 dohovoru uvedenú pod bodom 1). Z týchto dôvodov nie je ani táto námietka akceptovateľná.

Pokiaľ ide o námietku uvedenú pod bodom 3), keďže ústavný súd nezistil nesúlad nijakých ustanovení ústavy s napadnutým ustanovením, ale ani s ďalšími napadnutými ustanoveniami, ako to bude uvedené ďalej, nemohol vysloviť porušenie čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy ani z dôvodu, že boli porušené iné ustanovenia ústavy.

B. K námietke nesúladu čl. I bodu 2 (§ 9 ods. 6) napadnutého zákona s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu

Ustanovenie § 9 ods. 6 reštitučného zákona v znení čl. I bodu 2 napadnutého zákona znie takto:

„(6) K nehnuteľnostiam vydaným podľa § 6 ods. 1 písm. v) vzniká v prospech povinnej osoby vecné bremeno tak, aby určenie nehnuteľnosti na obranu štátu ostalo zachované. Podkladom na vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena v katastri nehnuteľností je rozhodnutie okresného úradu podľa odseku 2“.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za

nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

a) Navrhovateľ namieta nesúlad čl. I bodu 2 (§ 9 ods. 6) napadnutého zákona s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu z dvoch dôvodov:

1) Tak podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, ako aj podľa čl. 1 dodatkového protokolu nútené obmedzenie vlastníckeho práva možno uskutočniť vo verejnom záujme, na základe zákona a za primeranú náhradu. Keďže na základe zákona vznikne individuálnym administratívnym aktom na vydanej nehnuteľnosti vecné bremeno, teda obmedzenie vlastníckeho práva reštituenta bez poskytnutia primeranej náhrady, dochádza tým k nesúladu s čl. 20 ods. 4 ústavy a s čl. 1 dodatkového protokolu.

2) Obsah vecného bremena, ktorým je zaťažená vydávaná nehnuteľnosť, nie je dostatočne presne ustanovený, lebo formulácia „aby určenie nehnuteľnosti na obranu štátu zostalo zachované“, nie je dostačujúca a konkrétny obsah vecného bremena z nej nevyplýva.

b) Podľa názoru vedľajšieho účastníka námietka navrhovateľa uvedená pod bodom 1) sa neopiera o žiadne konkrétne dôvody. Zdá sa, že navrhovateľ považuje za nesplnenú ústavnú podmienku primeranej náhrady. Nesplnenie tejto podmienky by však ústavný súd mohol skúmať až na základe príslušného správneho rozhodnutia ako podkladu pre vykonanie záznamu o vzniku vecného bremena, ktorý má konštitutívne účinky. Napadnuté ustanovenie nie je – a samo osebe ani nemôže byť – spôsobilé byť v nesúlade s podmienkou primeranej náhrady. Tejto námietke preto chýba akékoľvek vecné opodstatnenie, pričom navrhovateľ na jej podporu žiadne konkrétne argumenty neuvádza. V danom prípade určenie vecného bremena k reštituovanej nehnuteľnosti nie je „klasickým“ núteným obmedzením vlastníckeho práva, lebo sa nevzťahuje na vec, ktorá by v čase prijatia právnej úpravy bola vo vlastníctve oprávnenej osoby, ale na vec, ktorú vlastní štát a ktorú prevádza na oprávnenú osobu. Vymedzenie vecného bremena je v takomto prípade špecifikáciou rozsahu, v akom štát na základe vlastného uváženia napravné majetkovú

krivdu. Ak štát nemusí vlastníctvo k svojmu majetku previesť na pôvodného vlastníka vôbec, potom je nepochybné, že ho nemusí previesť ani v neobmedzenom rozsahu či podobe, a teda napríklad bez akéhokoľvek vecného bremena. Opačne platí, že ak náprava majetkovej krivdy reštitúciou je vecou úvahy štátu, a nie subjektívnym nárokom pôvodného vlastníka, potom z povahy veci vyplýva, že štát disponuje voľnou úvahou aj pri rozhodovaní, v akom rozsahu a forme svoje vlastníctvo prevedie.

c) Podľa názoru ústavného súdu nemožno súhlasiť s názorom navrhovateľa, podľa ktorého zriadením vecného bremena na vydávanej nehnuteľnosti bez toho, aby štát poskytol reštituentovi primeranú náhradu, dochádza k porušeniu čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu. Obe ustanovenia predpokladajú, že k obmedzeniu vlastníckeho práva dôjde proti vôli vlastníka donucujúcim zásahom štátu. V skutočnosti však v danom prípade tomu tak nie je. Oprávnená osoba má v zmysle napadnutého zákona možnosť požadovať vydanie nehnuteľnosti. Je na nej, či túto možnosť využije alebo nie. Ide vlastne o ponuku štátu bývalému vlastníkovi, ktorej obsahom je vydanie nehnuteľnosti spojené s vrátením vlastníckeho práva. Táto ponuka zahŕňa v sebe aj podmienku, že súčasne s vrátením vlastníckeho práva vznikne na vydávanej nehnuteľnosti vecné bremeno v prospech štátu prevádzkujúceho vojenský obvod Javorina. Preto pokiaľ oprávnená osoba ponuku prijme a požiadala o vydanie nehnuteľnosti, je si vedomá, že v prípade vydania nehnuteľnosti vznikne zároveň aj vecné bremeno obmedzujúce oprávnenú osobu ako nového vlastníka. Nejde preto o obmedzenie vlastníckeho práva proti vôli oprávnenej osoby, ale naopak s jej súhlasom. Navyše treba v tejto súvislosti poukázať na to, že oprávnená osoba nadobudne vlastnícke právo k nehnuteľnosti v rovnakom časovom momente, keď vznikne aj vecné bremeno. Obe právne skutočnosti nastanú totiž právoplatnosťou rozhodnutia správneho orgánu o vydaní nehnuteľnosti. Pritom skutková podstata čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu predpokladá, že najprv vznikne vlastnícke právo a až potom dôjde proti vôli vlastníka k obmedzeniu tohto práva. Za nesúladnú s týmito ustanoveniami teda nemožno považovať takú úpravu, podľa ktorej vlastník nadobúda vlastnícke právo spolu už aj s obmedzením vo forme vecného bremena.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti vznik vecného bremena v zmysle napadnutého ustanovenia nie je subsumovateľný *ratione materiae* pod ustanovenia čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

Vzhľadom na tento záver ústavného súdu nemôže byť dôvodná ani námietka uvedená pod bodom 2). Navrhovateľom tvrdená nepresnosť vymedzenia obsahu vecného bremena takisto nemôže byť porušením čl. 20 ods. 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

C. K námietke nesúladu čl. I bodu 4 (§ 13 ods. 3) napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy

Ustanovenie čl. I bodu 4 (§ 13 ods. 3) napadnutého zákona znie takto:

„(3) Právo na vydanie nehnuteľnosti podľa § 6 ods. 1 písm. v) môže oprávnená osoba uplatniť do 31. decembra 2004. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne.“

Podľa čl. 1 ods. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

a) Navrhovateľ namieta nesúlad čl. I bodu 4 (§ 13 ods. 3) napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 prvou vetou ústavy na tom základe, že raz už prekludované subjektívne právo oprávnenej osoby na uplatnenie nároku na vydanie nehnuteľnosti nemôže nový zákon (napadnutý zákon) obnoviť pre tú istú skupinu osôb, teda pre oprávnené osoby v zmysle § 6 ods. 1 písm. n) reštitučného zákona.

b) Vedľajší účastník považuje za ústavne neúnosný argument, podľa ktorého zákonodarca nemôže zákonom založiť také právo, ktoré už predtým raz zákonom založil. Okrem toho navrhovateľova námietka smeruje k samotnému vzniku práva, hoci napadnuté ustanovenie nárok nezakladá, ale iba ustanovuje lehotu na jeho uplatnenie. Postup zákonodarcu by bol v rozpore s princípom právneho štátu práve v opačnom prípade, teda ak by od 1. júla 2003, keď nadobudol účinnosť napadnutý zákon, založil právo, ktoré by v zmysle § 13 ods. 1 a 2 reštitučného zákona bolo možné uplatniť len do doby

predchádzajúcej nadobudnutiu účinnosti napadnutého zákona. Znamenalo by to, že by sa toto právo nedalo vôbec uplatniť. Napokon vedľajší účastník poukazuje na to, že pravidlá právnologickej argumentácie neumožňujú dospieť k záveru, že ustanovenie upravujúce lehotu pre uplatnenie zákonom založeného práva je v rozpore s princípom právneho štátu, ako to tvrdí navrhovateľ.

c) Podľa názoru ústavného súdu neexistuje žiadny dôvod považovať za nesúladnú s čl. 1 ods. 1 ústavy skutočnosť, že sa štát ako vlastník rozhodne zopakovať ponuku na prevod svojho majetku, ktorú už raz predtým dal, a viaže ju na novú lehotu, keďže predchádzajúca už uplynula. Okrem toho napadnuté ustanovenie je iba lehotou, v ktorej možno na novú ponuku reagovať, nie teda samotnou ponukou. Požiadavke právnej istoty ako súčasť princípu právneho štátu prispieva, ak je ponuka (a teda aj opakovaná ponuka) časovo ohraničená. Preto ani tejto námietke navrhovateľa ústavný súd nevyhovel.

Vzhľadom na uvedené právne závery ústavný súd návrhu navrhovateľa nevyhovel a rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k odôvodneniu tohto nálezu pripája odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2005

Odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka

1. Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájam toto odlišné stanovisko k nálezu pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 40/03 z 10. februára 2005 (ďalej len „ústavný súd“ a „nález“), ktorým nebolo vyhovené návrhu skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“) na vyslovenie nesúladu čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] zákona č. 172/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon č. 281/1997 Z. z. o vojenských obvodoch a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/1996 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „napadnuté ustanovenie“ a „napadnutý zákon“) a iných ustanovení napadnutého zákona s čl. 1 ods. 1 a inými ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).

Hoci súhlasím s výrokom nálezu, ako aj so značnou časťou jeho odôvodnenia, nestotožňujem sa so spôsobom odôvodnenia v časti „A. 2 Namietaný nesúlad čl. I bodu 1 [§ 6 ods. 1 písm. v)] napadnutého zákona s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a s čl. 14 dohovoru“ (str. 28 a nasl.).

2. Väčšina pléna ústavného súdu (ďalej len „väčšina pléna“) pri riešení otázky rovnosti, resp. zákazu nerovnosti (diskriminácie) definovala štyri skupiny prípadov nastolené navrhovateľom (body 1 - 4), kde porovnávala jednotlivé skupiny osôb, pričom nezistila neodôvodnenú nerovnosť.

Tieto otázky však riešila akoby spoločne z hľadiska čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 14 dohovoru, keď napr. aj uviedla, že „Výklad ústavného súdu týkajúci sa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy je v súlade s výkladom čl. 14 dohovoru, ktorý si osvojil Európsky súd pre ľudské práva“ (str. 31; ďalej len „ESLP“).

3. Takýto postup sa mi nejaví byť udržateľný a sčasti to vyplýva aj z argumentácie vedľajšieho účastníka.

Ten o. i. uviedol, že: «Nároky osôb, ktorých rovnosť má byť napadnutým ustanovením porušená nie sú nárokmi, ktoré by spĺňali kritériá „legitímnych očakávaní“ špecifikované judikatúrou ESLP a ústavného súdu. Nakoľko nároky osôb, ktoré sú podľa navrhovateľa dotknuté napadnutým ustanovením *rationae materiae* nespádajú pod režim ochrany čl. 20 ústavy, resp. čl. 1 Dodatočného protokolu k dohovoru, absentuje v danej veci akýkoľvek normatívny základ pre vyslovenie porušenia princípu rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy a princípu nediskriminácie podľa čl. 14 dohovoru».

4. Keď sa väčšina pléna pustila do porovnávania jednotlivých skupín osôb a riešila otázku rovnosti, resp. zákazu nerovnosti, bázami tu mohli byť:

- rovnosť ľudí v právach podľa čl. 12 ods. 1 ústavy interpretovaná aj ako rovnosť ľudí pri distribúcii práv zo strany zákonodarcu a
- rovnosť pri zaručovaní základných práv všetkým podľa čl. 12 ods. 2 ústavy interpretovaná aj ako rovnosť pri distribúcii základných práv všetkým zo strany zákonodarcu.

S postupom, keď sa rovnosť podľa čl. 12 ods. 1, resp. 2 ústavy interpretuje ako rovnosť pri distribúcii práv (v tomto prípade vlastníckeho práva podľa čl. 20 ústavy, resp. legitímnej nádeje na jeho získanie), súhlasím (ako aj so spôsobom odôvodnenia ústavnej akceptácie nerovnosti zo strany väčšiny pléna). Takýto postup je však odlišný od postupu podľa čl. 14 dohovoru (v spojitosti s čl. 1 dodatočného protokolu) a nemožno ich stotožňovať.

5. Čl. 14 dohovoru týkajúci sa zákazu diskriminácie je v zásade aplikovateľný len v spojitosti s právami priznanými dohovorom, aplikovateľný je však aj v spojitosti s právom na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu (pozri napr. rozsudok ESĽP z 30. septembra 2003 vo veci Koua Poirrez v. Francúzsko, No. 40892/98).

Rekapitulácia relevantných princípov týkajúcich sa práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu v súvislosti s reštitúciami sa nachádza napr. v rozsudku ESĽP (GC) z 28. septembra 2004 vo veci Kopecký v. Slovenská republika, No. 44912/98:

a) zbavenie vlastníctva alebo iného vecného práva je v zásade jednorazový akt a nevytvára pokračujúcu situáciu zbavenia práva,

b) čl. 1 dodatkového protokolu negarantuje právo na získanie vlastníctva,

c) porušenie práva podľa označeného ustanovenia sa môže namietat', iba ak ide o majetok - existujúci alebo pohľadávku (vrátane nároku, ohľadne ktorého existuje legitímna nádej na získanie účinného výkonu vlastníckeho práva); za majetok nemožno považovať nádej na uznanie vlastníckeho práva, ktoré nebolo možné účinne vykonávať, a ani podmienený nárok, ktorý zanikol v dôsledku nesplnenia podmienky,

d) čl. 1 dodatkového protokolu nemôže byť interpretovaný ako ukladajúci akúkoľvek všeobecnú povinnosť zmluvnej strane, aby navrátila majetok, ktorý jej bol prevedený pred tým, ako ratifikovala dohovor; označené ustanovenie neukladá ani obmedzenia ohľadne slobody zmluvných štátov určiť rozsah reštitúcie majetku a zvoliť podmienky, za ktorých navráti majetkové práva bývalým vlastníkom; štát požíva široký rámec úvahy pri vylúčení určitých kategórií bývalých vlastníkov z takéhoto oprávnenia, ktorých nároky na reštitúciu potom nemôžu byť bázou pre legitímnu nádej podliehajúcu ochrane čl. 1 dodatkového protokolu; zákon umožňujúci plné alebo čiastočné navrátenie majetku odňatého za predošlého režimu môže byť považovaný ako poskytujúci nové majetkové právo chránené čl. 1 dodatkového protokolu pre osoby spĺňajúce podmienky pre takéto oprávnenie.

6. Vychádzajúc z týchto princípov v prípade skupín osôb uvedených pod bodmi 1 a 2 (str. 28 - 9 odôvodnenia nálezu) čl. 14 dohovoru nie je aplikovateľný.

Bývalí vlastníci nehnuteľností v iných vojenských obvodoch, ako je vojenský obvod Javorina (bod 1), nie sú oprávnenými osobami podľa čl. 1 dodatkového protokolu na rozdiel od bývalých vlastníkov (alebo ich právnych nástupcov) vo vojenskom obvode Javorina, ktorí sú oprávnenými osobami podľa tohto ustanovenia na základe napadnutého ustanovenia. Označené skupiny osôb preto nemožno porovnávať z hľadiska čl. 14 dohovoru.

Obdobne je tomu aj pri skupinách osôb uvedených pod bodom 2. Osoby, ktoré nevyužili možnosť podľa iných reštitučných titulov a neuplatnili si nárok alebo boli pri jeho uplatňovaní neúspešné, nemôžu byť oprávnenými osobami podľa čl. 1 dodatkového protokolu, a preto ich nemožno z hľadiska čl. 14 dohovoru porovnávať s osobami oprávnenými na základe napadnutého ustanovenia.

Pri všetkých troch kategóriách osôb uvedených pod bodom 3 ide o oprávnené osoby podľa čl. 1 dodatkového protokolu, a preto je čl. 14 dohovoru aplikovateľný.

Či ide o osoby, ktorých nehnuteľnosti boli vyvlastnené za náhradu, avšak neslúžili účelu vyvlastnenia [§ 6 ods. 1 písm. m) zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov; ďalej len „reštitučný zákon“], osoby, ktorých nehnuteľnosti boli vyvlastnené bez náhrady [§ 6 ods. 1 písm. n) reštitučného zákona], alebo osoby, ktorých nehnuteľnosti boli vyvlastnené bez týchto okolností (oprávnené podľa napadnutého ustanovenia), všetky sa nachádzajú v analogických situáciách, keďže o vlastníctvo prišli proti svojej vôli, a preto rovnaký postup zákonodarcu voči nim (navrátenie vlastníctva) nie je porušením zákazu diskriminácie podľa čl. 14 dohovoru (v spojitosti s čl. 1 dodatkového protokolu).

Aj pri skupinách osôb uvedených pod bodom 4 ide o oprávnené osoby podľa čl. 1 dodatkového protokolu. S poukazom na argumentáciu väčšiny pléna však ani tu nejde o porušenie čl. 14 dohovoru (v spojitosti s čl. 1 dodatkového protokolu).

V Košiciach 10. februára 2005

